

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO
PAPILDYMO 593¹ STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIII-P-1695**

2019 m. d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2019 m. balandžio 10 d. sprendimo Nr. SV-S-1180 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 1 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė **n u t a r i a**:

Nepritarti Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso papildymo 593¹ straipsniu įstatymo projektui Nr. XIII-P-1695 (toliau – Įstatymo projektas) dėl šių priežasčių:

1. Įstatymo projektu siūlomos nuostatos nėra Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso teisinio reguliavimo dalykas.

Ūkio subjektų veiklos priežiūros (toliau – veiklos priežiūra) priemonės yra įtvirtintos specialiuosiuose įstatymuose, reguliuojančiuose tiek bendruosius ūkio subjekto veiklos patikrinimo aspektus (Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas), tiek tam tikros srities ūkio subjektų veiklos patikrinimo, kurio vienas iš būdų yra kontroliniai pirkimai (Lietuvos Respublikos farmacijos įstatymas, Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymas, Lietuvos Respublikos policijos įstatymas, o nuo 2019 m. rugsėjo 1 d. ir Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymas), aspektus.

2. Įstatymo projektu siūlomas teisinis reguliavimas neatitinka Viešojo administravimo įstatymo 36² straipsnyje įtvirtinto minimalios ir proporcingos priežiūros naštos principo.

Vadovaujantis minimalios ir proporcingos priežiūros naštos principu, veiklos priežiūrą atliekančių viešojo administravimo subjektų (toliau – priežiūrą atliekantys subjektai) veiklos priežiūros veiksmai privalo būti proporcingi ir tinkami siekiamam tikslui įgyvendinti, proporcingi ūkio subjektų dydžiui ir administraciniam gebėjimams, atliekami siekiant kuo mažiau trikdyti ūkio subjektų veiklą; poveikio priemonės ūkio subjektams taikomos tik tada, kai veiklos priežiūros tikslų negalima pasiekti kitu būdu (*ultima ratio*); poveikio priemonės yra proporcingos pažeidimo pobūdžiui ir juo padarytai žalai.

Viešojo administravimo įstatymo 2 straipsnio 27 dalyje kontrolinis pirkimas apibrėžiamas kaip prekių ir (ar) paslaugų pirkimas, vykdomas atliekant ūkio subjekto veiklos neplaninį patikrinimą, kurio tikslas – nustatyti, ar ūkio subjektas parduoda prekes ir (ar) teikia paslaugas laikydamasis teisės aktų nustatytų reikalavimų. Viešojo administravimo įstatymo 36⁴ straipsnio 11 dalyje nurodyta, kad Įstatymų nustatytais atvejais kontroliniai pirkimai gali būti atliekami nepateikus tikrinamam ūkio subjektui teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintos sprendimo atlikti neplaninį patikrinimą kopijos.

Teisės aktų nustatyta tvarka patvirtinta sprendimo atlikti neplaninį patikrinimą kopija privalo būti pateikta ūkio subjektui iš karto po atlikto kontrolinio pirkimo.

Kontrolinis pirkimas vertintinas kaip ūkio subjektų veiklą itin trikdanči veiklos priežiūros priemonė, kadangi ūkio subjektas nėra iš anksto informuojamas apie veiklos priežiūros veiksmus (kaip tai nustatyta neplaninių patikrinimų atžvilgiu), taip pat negali imtis visų priemonių, kad užtikrintų savo teisių apsaugą kontrolinio pirkimo metu. Vadovaujantis Viešojo administravimo įstatymo 36⁴ straipsnio 11 dalimi, neplaninis patikrinimas atliekamas priežiūrą atliekančio subjekto iniciatyva, kai priežiūrą atliekančio subjekto vadovas ar jo įgaliotas asmuo arba reikiamus įgaliojimus turinti priežiūrą atliekančio subjekto kolegiali institucija priima motyvuotą sprendimą atlikti šį patikrinimą. Neplaninis patikrinimas turi atitikti neplaninių patikrinimų taisyklės ir gali būti atliekamas tik Viešojo administravimo įstatymo 36⁴ straipsnio 12 dalyje nurodytu pagrindu. Priežiūrą atliekantis subjektas, pradėdamas neplaninį patikrinimą, pateikia tikrinamam ūkio subjektui teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintą sprendimo atlikti neplaninį patikrinimą kopiją. Toks neplaninių patikrinimų teisinis reguliavimas suteikia teisę ūkio subjektui iš anksto susipažinti su informacija, dėl kokių priežasčių atliekamas neplaninis patikrinimas, kokiam subjektui suteikta teisė atlikti šį patikrinimą, įvertinti, ar priežiūrą atliekančio subjekto sprendimas atlikti šį patikrinimą yra pagrįstas. Tačiau atliekant kontrolinius pirkimus minėtos ūkio subjekto teisės nėra užtikrinamos.

Priėmus siūlomą Įstatymo projektą būtų įtvirtinta, kad kontrolinis pirkimas yra įprasta, o ne išimtinė ir tik specialiosiose srityse taikoma veiklos priežiūros priemonė. Atsižvelgiant į Įstatymo projekto aiškinamajame rašte išdėstytus teisinio reguliavimo pakeitimo motyvus, Įstatymo projektas neatitinka minimalios ir proporcingos priežiūros naštos principo, nes nėra administravimo tikslų, kuriems įgyvendinti būtų tinkama ir proporcinga priemonė – kontrolinių pirkimų taikymas visose veiklos priežiūros srityse.

3. Įstatymo projektu siūlomas teisinis reguliavimas neatitinka Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (toliau – EBPO) nustatytų veiklos priežiūros principų.

EBPO, kurios narė yra Lietuvos Respublika, palankiai įvertino Lietuvoje įgyvendintą veiklos priežiūros pertvarką, kuri leido sumažinti neplaninių ūkio subjektų veiklos patikrinimų skaičių ir daugiau dėmesio skirti ūkio subjektams – teikti jiems pagalbą ir juos konsultuoti. Pasiūlymais visose srityse leisti atlikti kontrolinius pirkimus iš anksto neįspėjus ūkio subjekto apie atliekamą tikrinimą nukrypstama nuo EBPO nustatytų rizikos vertinimo ir proporcingumo veiklos priežiūros principų: veiklos priežiūrai taikomos priemonės parenkamos, atsižvelgiant į konkrečios ūkinės veiklos keliamos žalos grėsmės mastą, reikšmingumą ir jos negali būti griežtesnės, negu yra būtina užkirsti kelią šiai žalai (angl. *Regulatory Enforcement and Inspections, OECD Best Practice Principles for Regulatory Policy, OECD Publishing, 2014, 27–31 psl.*). Taigi teisė atlikti kontrolinį pirkimą tam tikroje ūkinės veiklos srityje galėtų būti įtvirtinta teisės akte tik tuo atveju, kai, įvertinus šios ūkinės veiklos keliamą žalos grėsmę, nusprendžiama, kad kontroliniai pirkimai yra tinkama veiklos priežiūros priemonė ir potencialios žalos neįmanoma išvengti taikant mažiau ūkio subjektą trikdančias priežiūros priemones (pavyzdžiui, atliekant daugiau planinių patikrinimų, konsultuojant ūkio subjektus ir pan.).

Taip pat, vadovaujantis EBPO įrodymais grįstos priežiūros principu (angl. *evidence based-enforcement*), sprendimai atlikti tam tikros grupės ūkio subjektų veiklos priežiūrą ir taikyti tam tikras jų veiklos priežiūros priemones turi būti grindžiami faktais ir įrodymais (*Regulatory Enforcement and Inspections, OECD Best Practice Principles for Regulatory Policy, OECD Publishing, 2014, 17–21 psl.*).

Atsižvelgiant į nurodytus argumentus, pasiūlymai tam tikroje ūkinės veiklos srityje įtvirtinti galimybę atlikti kontrolinius pirkimus turėtų būti teikiami kiekvienu atveju įvertinus, ar kontroliniai pirkimai yra tinkamiausia tam tikros ūkio subjektų grupės veiklos priežiūros priemonė, taip pat numačius šios veiklos keliamą žalos grėsmę ir parengus specialiųjų sričių veiklos priežiūrą reguliuojančių įstatymų projektus.

4. Įstatymo projektu siūlomu teisiniu reguliavimu nėra užtikrinami korupcijos prevencijos tikslai, pasiūlytas teisinis reguliavimas sudaro prielaidas korupcijai veiklos priežiūros srityje.

Remiantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 4 dalimi, valstybės ar savivaldybės įstaigos veiklos sritis priskiriama prie sričių, kuriose esama didelės korupcijos pasireiškimo tikimybės, jeigu pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas. Atsižvelgiant į tai, veiklos priežiūros teisinis reguliavimas turi kuo labiau užtikrinti priežiūrą atliekančių subjektų nešališkumą, pareigūnų nepiktnaudžiavimą tarnybine padėtimi, nesuteikti galimybės ūkio subjektų veiklos tikrintojams daryti spaudimą ūkio subjektams ir nesudaryti pagrindo korupcijos atvejams.

Vadovaujantis Korupcijos prevencijos įstatymo 8 straipsnio 1 dalimi, teisės akto projekto antikorpacinis vertinimas turi būti atliekamas, jeigu rengiamame teisės akte numatoma reguliuoti visuomeninius santykius, susijusius su teisės pažeidimų tyrimu, atsakomybės už teisės pažeidimus sąlygomis. Atsižvelgiant į tai, kontrolinių pirkimų reguliavimas yra antikorpacinio vertinimo objektas. Įstatymo projektu siūloma įtvirtinti draudimą atliekant kontrolinius pirkimus provokuoti asmenis padaryti administracinius nusižengimus, tačiau Įstatymo projekte nėra numatyta jokių kitų kontrolinių pirkimų taikymo sąlygų, pašalinančių prielaidas tikrintojui provokuoti ūkio subjektą padaryti teisės aktų pažeidimą (pavyzdžiui, atlikti kontrolinius pirkimus turėtų daugiau nei vienas asmuo arba turėtų būti pasitelkiami liudytojai). Todėl Įstatymo projektu siūlomas kontrolinių pirkimų reguliavimas sudaro prielaidas korupcijai ir neužtikrina korupcijos prevencijos tikslų.

5. Įstatymo projektu siūlomas teisinis reguliavimas sukeltų valstybei finansinę naštą. Atliekant kontrolinius pirkimus išlaidų patirtų priežiūrą atliekantys subjektai, kurie įsigytų negražintinų prekių arba paslaugų. Su kontroliniais pirkimais susijusių išlaidų dydis priklausytų nuo įsigyjamų prekių ar paslaugų vertės, taip pat nuo kontrolinių pirkimų masto.

Ministras Pirmininkas

Ekonomikos ir inovacijų ministras

Virginijus Sinkevičius

2019-06-11

Ekonomikos ir inovacijų ministerijos
Strateginio planavimo ir veiklos organizavimo
departamento Asmenų aptarnavimo ir
dokumentų valdymo skyriaus redaktorė

Sigitā Šiniškauskaitė-Petkevičienė

2019-06-10

Ekonomikos ir inovacijų ministras

Ekonomikos ir inovacijų ministerijai
Teisės departamento
direktorė
2019-06-10
Rita Jevaišienė